

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

www.anjp-hb.co.za

info@anjp.co.za

TIBILI HA

Copyright ANGP

COPYRIGHT
ISBN 1 - 919852 - 50 - 6

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS
P.O. Box 2191, PRETORIA, 0001, R.S.A.
(Une Mission de littérature évangélique financée de dons)
(Reg. No. 1961/001798/08)

Tibili ha agıbo

Hinuvke n nenanı mō tibili ha hanı

(Thī nrōre yvōrike hōnı sokpaa caar)

Farāsı dūra, yena 1732 yierra Pasiteer J.R. Gschwend khere səbeekə gi bul misonneerscōke n duonnı thoma tū bir dūraso. Agıpi tibil kpıso koo gbaar səbeelera a fi a pe tū bir ca thimı taanyo kpalanyo yvōr.

Misonneer dū tamaa na kpelē makonyɔra wi 'laa səbesccolera di ga-n do thoma. Səbeelera cuvre tibil caar dūdu, na thō do caar dūdu, na thāgba fuɔr ca dūdu di wi ï ji gire dōni sobo kōtūke dōni thudaa di wa-n jina kīru dakha Thāgbaa soraake a hanı tibila mōke Thāgbaa bobon Ejekiel koo sonı yena 586 sı di Jeju Kirisiti piur a ï ke thūra: "Ma pe nare ha phaa ï pe nar thu phaa... Dı mē na do ï too dı ma dor ani Thāgba." Ejekiel 36:26-28

Tibili ha

Thāgbaa cō agībo Satāa thō do pa

(1 Jā 3:4-10)

A fa hūn sēbeekē, jēna a hor hūnuvukē kana fa punoni a na yi afibara. A thūlāar-fi do yoo, a' Thāgbā fuordāar fi do yoo, a ha pē 'leedaar fi do yoo agībo fi faare ha pēre yoo, fa yirē sēberaakē afi tū do pa mōke Thāgbā n yieni. Thāgbaa pa, dūdu hūne na hala'. Tibili ha Thāgbā n hūn.

Satā duon sōsori thi, na dabirē fāgadaar, na thūkēe thāgbā. A-n debire dī ho thōthōdaar thu hūrē, sī dū dorakē aa do thōthōdaar thu hūrē mōke tū jōjwō n kpierni 'loa'. Dī wa tibilsoole n fulē awibara gīdoni wa-n hūn a ji gūrē Satā doni sobōra'. Mōke gī kō hanī mamara, mena gī ha nī dakha: Sōso thōthōna n unē dī wī debi hona Kirisitii thōthōsō. Sī gele, ga do nō kpaa thīe ga, gīdoni Satāa thethe n debire dī ho thōthōdaar thu hūrē. (2 Kor 11:13,14). Satāake dōni nēnē bōkēe thāgbā n yaare tibilaa kpiēr gī do nō wa-n puno a yi tutugo buōcō dahira', ke dōni tutugo buōcōe n nēnāmī Kirisitii i dūbī... (2 Kor 4:4).

Sopugodara feu na ha pē 'leedara feu hor khe na yara Thāgbaa yēra. Wī-n kpaare na fulēeke dōni thūkēeda dī wa-n nī nūnū vreraake dōni kōtūn fāgadarasōraake dōni thudaake hanī jiera le yū, ke dōni ure n dōnanī gūrē nū nuurdara thōma. (Efe 2:1,2). Agado awi yi phuo dī wī ji unī buurē', dēdena wa jal bu paar khorr. Ureeke sōnī unī 'leere sopugo, dībara a-n ful.

A fa hūn sēbeekē na fotosōcōke wī cuvunī a per, fi punone a yi le afi thethee ha. Dī fa-n bo aa, Thāgbaa Thu na-n nī far

gire afi ha doni sobora ga. To sopugoscoke fi cuvni si fa-n bana ga, gidoni Thägbaa sebe n sor sare aa: "Ado si so ayi, sa hana sopugo', ga dor dibara si-n ful di sobor na ha sara'. Si ado si ca asi sopugoso, sobodaar Thägbaa do, na fil sardaar, a na faa asi sopugoso na ha si, si a cocco si asi thi gogolö feu". (1 Jä 1:8-9).

"Thägbaa Bikuun Jejuu tomii na-n cocco ser sopugo bibi" (1 Jä 1:7). Agibo Satä fi-n ni nüu agibo Thägbaa fi-n ni nüu. Sopugoo dee fi do agibo Thägbaa thödaar fi do. Ado sopugo n thoä afi yi, fa-n bana ga. Ka hulene Thägbakera n yaaleni a taa fi gi the Jeju Kirisitiraake koo inani ke thura a taa sopugodara, a büburona Satää fagaake a koo hana sarni du the sopugora. Or duon asi birse. Thägbaa phuu yera ni ha, ke n yeni thi kernaneso feu, na kpiere, na cuu pa kernaneso feu ani yire. Fa puno kpurake na wö Thägbara ga, agibo fi keraa afi cuu pasca'. Gidoni vreeke cueni nüu, a na niaa ? Vreeke cueni yire, a na yi gaa ?

"Gidoni Thägbaa Kötün n hine thura feu a na-n te wíre gbaanni awi ha feu a haa". (2 Kur 16 :9)

"Thägbaa Kötün n juvre tibila feu bielbieli iir pa, di a-n yire thi yira yira feuvke wi-n cuvni. Jeere na hale di dabire gi gbekerëe, ka puu cuvdara na punoni na wöa'."

(Jöb 34:21,22).

"Si Jeju wer na hana war ha pera', gidoni a ji wer feu".
(Jä 2:24).

Ger gi "do gi da vreeraake wi faani sopugo ha, vreeke sopugo wi diineni a faa. Gi da tibillæk Thägbaa Yidaar khorr na-n thernani oo sopugo', ke na hananı gogolö kpiere oo hara ga." (Kh 32:1,2). (Hine dakha Kh 51.)

Jeju n we ser nîkë wo: "Nî una merera, nere feuvke
n vooñi, ke n heenenî dakha heendaake dîbaroñi, dî ma ha
ner hure." (Mat 11:28-30).

J.R. Gschwend.

Fotosœ̄ kîr Caca foto Sopugodaari ha

Ô fotooke n nîrœ̄ kher agîbo kuuni ha, ke na debant
haara', ke Thägbaa sëbe n wenî sopugodaar, kîru duon
tibilike thuk  e thu n tho  ni, ke gire tibili tibil do pa
n yaalni, na gire n koni tibili tibil do pa thue n tho  ni. Gi
nnane tibili ha sobor m  ke Thägbba n yi  ni. Yi senaake
n nena ta nyv  r, m  ke gi soni Sokpaara 23:29-33
"Ana n so haale?"

Ana n so pha, a ma k  o ji? Ana n hana m  lo kila? Ana
n hana waale diw  l koo? Ana n 'le khoo m  lo? Anaa yiss
n b  a? W  re n kp  kpaanenî taanna y  err gi. W  re n 'leni ta
khaake wi-n nyanyaani gi. Fa-n 'la taani sera m   a b  rna',
m   a-n thani phu  c a  i ny  kpona ga. A-n celle ulebirer  
k  nk  n k  nk  n wer du b  r kpe. Si pipi paar a-n duon si
khaa dî ci m   d  phaanu n cini. Dî fa-n y  re babiri babiri,
af   no na-n m  le kpala kpala."

Ado fa hun fotooke, fa y  re tibili ha, ka h   numas   hant.
Dî h   numas  le n nîrœ̄ sopugo jojv  c  ke hanî tibili hara,
gidoni haar duon sopugoo too pa. Thägbaa so sare du the   
bobon Jeremina aa: "Anye haanle dî ful a hona tibil haar?
A puurore a jo thi   fev. Am   na punone na ju?" (Jer 17:9).

1. Sopugodaaru ha

Jeju bire a so mena ayı aa: "Gidoni binɔ, tibil haarra, le kpier puu n the, na bɔdel cvure, na yuur na tu kur, na khe kpui yaale, na kuu kpui yaale, na ha piere, na kpalle, na tu fulε, na dakhaba cvure, na yir, na tibil i kuere, na i yaale, na dēbəele. Ga thi puu ca yire fev, tibil haarra gi-n the, di ger n bisene tibil." (Mar 7:21-23).

1. Kulu kulu. - Mɔke kulu kulu bɔrnı dı sa-n hunvv sere fev bielbiel, kier tibili hara, a-n ninane i yaal sopugo. Lusifeerikε koo dɔnı thɔthɔdaar thuuke n berani, ke koo dɔnı vreeke n nenani Thägbaa dahire, a dona Thägbaa thɔthɔdaar thu, koo yaale ire dı mē a fi a do Thägbaa lalaardaar, ke wi-n weni Satā. (Ejai 14:9-17, Ejekiel 28:12-17).

'Wāga paar i yaale n the du nina ɔɔbara na yε ca kpui dudu: lkhasɔ n yaale ire na awi lèle thi, agibø awi dur bɔraake wi 'leni, agibø awi këke to pa, gidoni wi-n cvure dı wa-n nina awi thethee tomı si yicuru na-n fu wiraka' gidoni mē dakha wire na jenı Thägbaa ga n cvv. lkhasɔ hale dı wi to thieekε n kiereni nuɔ, ke dɔnı nyɔ tuv, agibø nyεbi tuv, mɔke gi soni Ejaira 3:17-24. lkhasɔ hale dı wi ka ire na awi thi kɔtisɔɔke khirenı, agibø duraake wi theni, awi caa cvv pasɔ, awi bol pa, si dı wi diinę aa: "Thägbaa n bābaranε i yaaldara, si a-n jire dibara jodara buɔra" (1 Pi 5:5). Thägbaa n laare i kadara na wolo wołodara. (Sokpaa 8:13). "I yaale n tɔ tibil dı kpεε dı kükü ber n tɔ tibil dı pe kuverera." (Sokpaa 16:18).

2. Bu kur. - Num giuke n hunani, ke henani thi puu yaale. A-n ninane kier thi puu yaaleekε n kɔni tibil thue, ke dɔnı dakhaba cvure, na bɔdel cvure, na kuu kpui yaale na khe kpui yaale. Ga sopugosɔɔlera jore ga-n per nene bɔraake

dənə pıpu bəc. Dı mə sopugosora jörni dı ga-n pər, gi-n nina ser aa, sı teenane sı kpier sı jina Jejuu sobə thimukə a kəc müni, gi daan yena gbiləni yenyo gire aa, pıpu bəc na honane Sədəm na Gəməcər bəc.

“fil phaalera” na-n fu kona na khəra dıbara ga, sı a-n luvn ha pədaraa cə kara, na thə do paarsora, na lakol cənancə, na lakol bısanə fuayesora. Sinemə, na tiatırı, na sebe puusə na gə thī n diire beeke dənə be puunə, na yicur ‘leere, na fileekə dənə kőtəebii fil. Dakha, gire Thägba n weni sopugo duən gire tibila n weni nī “nenə bəkəe fil”. Dabola bərəəm cuv paake wı hanani, na sebesəcəke wı-n hınnı agıbo filmsoraake wı-n hınnı gı-n the, dı pıpu paar, yicuru n fu wer dı wı thü debi haar. Kona na khəraake n cveni tiatırı, ke cveni dakhaba cuvə dı wı hana yi kpalu, wa tibilcəle tu bola n dibi joo. Bī sa paarsə n dor dakha dikhää bəc dakhaba cuvə paar.

Wire dənə tu kőtına Thägbaa yera, ke toani phurrə məkə Jojefi na ikhəsə kəc hani, wa-n therna wı dı wı do war thī nırəra'. (Jeneji 39). Dirake thildaar tükə theni Juluu cara, ke na-n kəc baaləni sı dı ku vreækə n kəc yaaləni khe kpu agıbo kū kpu ga, punone a dır nənə bəkəedara file, a na punonenake a na pe war sor kıl wire. Thägba na so, sa-n bolana bədel cuvra', sı sı suo. “Sı vreækə leni kha na Kőtin wı gəbərə do kha thu biel. Nı fe khiru pe bədel cuvrəra. Sopugo wo sopugooke tibil n cuvni, ga-n luvn tomırra ga, sı vreækə faanı dıbara bədel cuvrəra, cə thethəe tomır a-n cuv sopugo da-n pe. Na jı dı do anı tomı duən cuvə Thu Phuurəəke hani anı binə, ke nı kəc ‘leni Thägbara gaa? Na hī anıbara ga.” (1 Kor 6:17-19). “Ado tibil wıel Thägbaa cə, Thägba na wıelvule. Gidonı Thägbaa cə n phure, dı ner duən Thägbaa cəra”. (1 Kor 3:17).

3. Sitho. - Sitho n nūnanə ta yvɔr na gbōgolō diko kho sopugoso. Num guke biseneni, ke n khoni thīe wo thīeekə a-n caananı oo hura, a gi phure ya, agibo ga phue'. Mē gi ha na sopugo haarikə n gbaannı thīe fev, na fil 'laa caar fev, na thimü caar fev, na səbe caar fev, na foto caar fev, ke na būnōnōisca'. Tibili tomukə wı tini gi dō Thāgbā Yidaari cō pa, fire a bise dū the diko bisesɔraake a-n khoni, na cvv pa kpaluvusɔɔkə dōni sigereti yvɔr agibō tama car, na tama kha caarikə wı-n weni dv̄oḡi, agibō thī kpuikə dōni thī puu. Tama car, gi fv̄re kona na khera nī a uro dū jō mamara.

Thāgbaa fāga dibara na punone a na taa tama cadara na wīreekə dōni Satāa deesso. Ha pedaar na teena a yo sigereta', si mōnake wı jini dū do sopugo gi, maar na-n fu wı mō wa wielni awi tomukə dōni Thāgbaa cōa'. "Na jı dū do ner dō cvɔr Thāgbara, dı Thāgbaa Thu na-n cō ani būnōaa? Ado tibil wīel Thāgbaa cō, Thāgbā na wielvule." (1 Kor 3:17, 6:18-19)

Gbōgolō diko khor dor thīeekə Thāgbā n yvōnni. Sı-n khor díkor sı hana yire, sa-n hana yire sı too diko khorra ga. Urēekə kōmer funi, a na hire ɔbɔɔkə a-n khoni díkor phuu. Sı ure dōni gbōgolō diko khodaar n sor bɔɔ fev "ha mī, nī hana mī", agibō "laane wo, wo".

Thī puu yāale na-n hi kpūraka'. Ulfe Tuna, wı-n kōo duvuré gbōgolō diko khodaar na ta laardaar dı wı ku. (Dət 21:18-21). "Gidoni ta nyɔna na kékēba n dor bōdara dı wa-n per. Dı ure n naanni daan, or n tō kékē sele... ure n kuunenani dakhabaasɔ or n pe cō thi yicuru." (Sokp 23:21, 28:7). Kp̄ere a jena kuunike kōo dōni lēledaar da-n kho gbōgolō diko khor, a dona cō thī puu

yaalı dee. A koo khire a jal dōra da-n 'wāga. Ga teena dī fa mū puureekē ta laare n cūna'. Tibila feu n yīre dī ga do bol thimur ga. Thāgba so sare casi oo sebera aa, ta laardaar biellake na lō Thāgbaa fāgadaari duoa'. Wīrēkē n doni taan na wīrēkē n doloneni taan dor sodara feu Thāgbara gīdoni Thāgba sor ayi: "Ga puure wīreraake dōni nakālatuso ta nyorrā, na wīreraake dōni dakpena ta kha durrə." (Eja 5:22).

"Ga puure vrera n cūenī oo 'walākha tibil dī yō taan, ga puure ferkera n deereraani afit nyōkpō a yō ga-n kuv fi puno fi yi oo sābōlō." (Aba 2:15). "Kolōjūv, na bābāe, na bul, na taanna wi faa dibara, si wa-n therma Thāgba Kōtunī thōa', wa-n yīrake gīre a-n cūna'." (Eja 5:12). "Na-n ful dibara ga: Bōdel cūvdara, na thīldara, na khe kpu yaaldara na kūu kpu yaaldara, na wīre n cūenī kher khaa na konaake n yaaleni kuun kher khaa, na kheraake n yaaleni kher kuun khaa, na yudara, na ha pierdara, na ta laardara, na tu nurdara, na tu tagiridara, wa lō Thāgba fāgadaari duoa'." (1 Kor 6:9-10).

Sopugossoke ası tu do pa n cūnī, gī-n yīre gbelē gbelē ado si hun Gal 5:19-20: "Dī girera tibili tibil do pa n cūnī, gī yīre gbelē gbelē, ger ha gīre: Bōdel cūvre, thī bise cūvre, dakhaba cūvre, thīl jir, dōre, tu laare, kūla, gbugi, nīkhii, dibara na kēkerene, dūdu leere, thū kha, ha pierre, ta laare, gbōgolō diko khor, na yē thīsōoke n hōni kha na girera. Mī maane dī ma-n so nar gīre mōke mū koo soni, dī wīre n cūenī ga thīsōoke, wa lō Thāgbaa fāgadaari duoa'." "Na-n do taan na-n ku na', dakhaba thōma yē, si ni ka dō Thu Phuu n hi ni". (Efē 5:18.)

Werike Jeju n weni wreeke yolkhaa funi, ger ha gire. A so aa, ado yolkhaa fu tibil, a po inerera a yo. (Jā 7:37).

“Nere fevvukē yolkhaa funi, ni ye ke nyon, ni ina, narake wīre na hananı mūsumoə', ni ina gba gire na khoni: divē na na ılē, molodaa gi, na lumi thī'. ” (Eja 55:1). “Sī vreeke na yon nyonike ma haani, yolkhaa na fuv kpu bā; sī nyonike ma haani, ga debiye na do oo bin yō bu kaarike na-n buonni gi haa yire khorr”. Jā 4:14.

4. Siyebi. - Siyebi n nirore khaaleeke n thoā suni dī sī to thī fevvukē si teenani cuvē si dī sī to na pe cuo. Ikhāa cara a-n nirore dakha dōre. “Thī hana thue n hor ga kurē khākhal sī aa-n yi ga, gidonī oo nyē n bor thō duur. Wire feu a-n hanane yaale”. Sokp 21:25-26. Jojue tha thunō sa so ljirayel bisanana: Ado ni-n yaale ni hī dū, na-n do dokhodara ga. Tibili tibil do pa n khaale ka, a na puno na 'le Thāgbaa thā'. Jeju sor ayi: “Ni yira lonana lōfonuɔɔke 'luruneni”. Lu 13:24. “... na-n yaale, na yiere ...”. Mat 7:8. “... wi-n pere fāga di wa-n lō yū fāgadaari dīra, dī wīre n pierni fāga, wer hīna”. Mat 11:12.

Taare na Thāgbā hu uree billo, dokhvur n thoore tibil dī jalna bu paar. Ga-n faa sī dī sī biel Thāgbā ga, dī sī yaalna thī hulōsɔɔke n themi Thāgbaa pa ga, agībo dī sī 'le Thāgbaa ulfesɔɔke dōnī ulfe būɔɔsa'. Dokhvur n jalna ser bu paar. A Thāgbā so far, fi ha ni aſtī ha nī, Satā n inē dī so far aa, fi faa cuo agībo dikhōoke na-n dananı kpūraka'. Sī dī fi khi sī fa-n 'le taare agībo Kirisiti ga. Thāgbā sor ayi, nī ado sī nīe oo wi, sa-n do asida n khūra'. Ebi 3:7-8. Tibila yemō khire dū the girera wi tōnī awi kpīer ti pa a pe wi kpuraake na-n dananı yuuə'. Ga do fer hīna cuoə'.

Ca biel hale tu bir dura, ke n gbaanni siyebi kəlvu dı wa-n cvvna awı dəccəcə thoma. Dı ası fotoraake, siyebi n nınanę dəccəcə sopugo, ado ha pere dibara fi hana gar yaa, a fi-n dəccəcə yaa, agıbo fi-n mire gire na dananı sı dı fi bo, fa-n ha afibara Thägbaake dənı Yidaar ga. Əbəökə gi-n kho finı, agıbo dı fi-n 'ler bī ber, agıbo fi-n caananı wi puuso, agıbo əbəökə fi-n 'leenı thīe fev, Thägbə Yidaar sor, fi po inereraake gbebanı pi ini-n bul fi. Fa-n so ayı, nobəcə thīe gi agıbo thilke thīe gi a deenə afı ha pa'.

“Əbəökə tibilii ur pa n danı Thägbə Kōtın haar, or n cve əc ne ka pa du tı. A a bararake sı aa-n jə’.” Khı 37:23.

Thägbə n cve dı tibili ne ur pa n tı, dı əc hu n daaraare, ado a ji, ga do a phinə khorra'... “lure na-n the wi phā paar dı wi lō paar gi dı bəənnə ga. Sı Thägbə dı vre n jurenı tibila fev, a-n wuure vkhə sı dı ur vkhə.” Khı 75:7-8.

Thägbə 'laare jəfvı ljurayel bisanana ayı: “Wa-n yi afı pa tibil ca wıreeka': Wıre n jenəni bısananı bonıe, wıre n dəccənenı, wıre n yaaləni bura, wıre n hinəni juıncə yepələberə sa so gire na dananı, wıre n buçnnı, wıre n cvenı sidumone, wıre n thuurenı tibila, wıre n durenı na sidumone, na wıre n miananı khe. Thägbə Kōtın n yvone tibil wo tibilike n cvenı ga thıssöökə.” Det 18:10-12.

“Sı bena, na sidumodara, na bədela, na tu kə, na thıl je, na wıre səso kuure n danı haarra dı wa-n kuur səso, wele fev na hale dı binca’.” Nr 22:15.

“Na-n fi yię pe wıreraake n weni thuesə', na ditidarasə', na-n yaal wa', gudonı na gbebinə wer na bise anıbara. Mər duən Thägbə Kōtın anı Thägbə.” Lev 19:31.

“A wi so nar ayı: caar na teena a yaal əc thägbasəra bulle a na-n pe yidarara gaa ya; nı jala wıreraake n miananı khe, na wırera n bvbvunenı sa so gire na dananı pa a yaale bura. Nı bırsene wi: Thägbaa jəfvı na əc dırsəra sı teena sı

kpa. Ntεεkε na birseneni thala' a na yi dīwīlva'.”
Eja 8:19:20.

Obɔɔkε fi-n hunni sεbε buukε, Thāgba n mūna fer da-n kpākpāa far fi deba haar a faga afibara a hana n. Sí thueekε dɔnι siyεbu thuukε hanι afi bñø n so fare aa, fi faa dikhōo a te kpiεrε, di a-n do buɔ a hinε afi kpiεr maar di fa-n bule afibara thake aa: Ado mì debi haar, anye ī too, na ī kuunso, na thıldara wele fev na so? Anye na dana ado mì bo bñ sar na thukεe bol thī fev?

Gire na dɔnι fi hñe lēle thīesɔɔkε hanι Jejura, ke na hanι mierera ga, na oo ha ie bñ, na oo da kɔtūkε wa punoni a na mienε', na oo i dubi, na yire khorriκε henant bɔnanε, thīeekε dɔnι thukεeda, ke fi teenanι fi faa, ger fi-n hun. Hñe, a fi tu dì Kirisiti lõ afi hara, fa fire khiru a na pe ga thīsɔraale, na mɔkε khir na tibil n kɔo ku funi maar dù do Satāa dee paar gi kɔo pe fi... “dì më Jejura na-n taa wire fevukε khir n kuni maar dù do dee paar gi pe wi awi yi hanana fev.” Ebi 2:15. Thueekε n tɔ funi di fi tɔ afi kpiεr ti wire wire a na pe dikhōo, na cuv fer phaphapha di afi ha na khur a na hona siyεbi kélvv.

5. Kpe. - Kpe dor hɔ nñ puuke n deerenι tɔmìn. Tu laare, na nñkhii, na mɔkε fi-n theni dikhōo dù da far agibo ga-n da fara', ga thīsɔole n he dikhāa bɔɔ tibili hara, di ga sopugosɔole n thoore tibil pe tu kurra bɔ jojvora. A fi the dikhōo ga-n da fara', fa dor buɔ sì fi 'le dav, di agakpaana, fa 'ler dav mɔna fi peni haar, sì wi biel fa tha na thùnɔ sì a na phā gboo mɔkε phaan n pheenι. Gi baar fi tu, mena thīe ha, sì fi biel Jeju a taa fi ha puu caraale. “Sí nññ, na-n do haar n kve na'.” Jen 45:5. “Faa nñkhii, a bɔna nñkhii khu. Fa-n cīcima ga a më ga, ga inane puure”. Khi 37:8.

“Nîkhii puurore ka, dì cîcîmane hor nyovníke n bení, sì ame na punone na ma gbugirə?” Sokp 27:4. “Fa-n phana na gba nîkhia', gîdoni dâbœalu n gbaan nîkhii pupur”. Eki 7:9. “Sì nенéke, nì dôna geleso fev a faa: Nîkhii, nîkhi khú”. Kol 3:8.

Tu jøjvø haleekø n yâaleni wi wur awi nîkhi ta yvorrø na hel tiirera. Sì awi ta yø hure si kpalu, dôphaan kpalu gi. Døt 32:33. Hel tiire n dar sopugodaar haarra, sì Thâgba sor aa, hel tiire dø inida. Jeju sor ayi: “Fa-n na afi 'walâkha tibil mõke fi-n nanı aftbara.” “Na-n na ani lâlaardara.” Thâgba ulferø aa, inì-n faare ası sopugo una-n ha sì ado sì-n faare sopugooke tibila n cuu sarni dì sa-n ha wi. Gbobire na bî gbur dor thî khabaa Thâgbara. Thî puu kpierëeke n thoanı ko kurra na tômí deerera hale dakha tibili hara. Ger dø kîru dì a na pe oo ha ie ası hara gîdoni ger dø ha ie buçöke n puçreni.

6. Sii. - Or koo file Êvi Edë nâkuorra. A kverø bïel duvr na 'li kha davukø koo hanı Thâgba na werra. Satã, ke dònø thôthôdaar thuuke Thâgba weeni, koo gbanane gbugi Adä na Êvîra obööke a yi wini dì Thâgba pe wi ke thûra, dì bïel duvr na 'li kha hale na Thâgba, sì dû do or Satã Thâgba wee a faa.

Gbugi dø noo dì Satã ti kpier a kvena wi, dì a punone a kve awi 'li kha na awi yi na Thâgba. Ga gbugi caalera theni Satää pa na o kpier caalera har iksasøra obööke wi-n yini iksaa tibilso dì awi yi hinø dav na ha u. “Gbugi 'leere dibara wurre a hona khîdi du”. Nîe 8:6. A-n per kpier puusø haarra dì kvena dakha iksasø yi bo hanane. A punonenake a thoç tibil pe tu kurra. Më gi ha çoka iksara. Gbugi dor bo gaar jøjvø na tu laaree fu pa, ke hanı thûra. Thâgbaa thô donaake dònø tutugo buçö thîmu

mūdara na khækhe-n 'ler ga fifile casoɔlera ɔbɔɔke Thāgban donanı thoma ikhaa thõ dodaraso da-n jɔ wí. Gire na baan warnı duɔn wa-n do bure tɔtɔtɔ gí do nɔɔ wí hinə kpɛsere, di mẽ gbugiike theni Satāa pa na puno a na kue awi thɔa'.

7. Sibolə.- Thu a-n kho, di a-n nunane gbōgolō thī yaale. "War nau duɔn sopugo jɔjwɔɔ fu pa". 1 Tim 6:10. Kōgo dura sibolə ca biel haleeké n dureni ɔsâbe di hi du kaa di phã di khi. Tibilike dɔní gbōgolō thī yaaldaar na-n tu di bul bɔdara na wíre n gaarena'. Ado gí telene yoo, a ga telenaka', sì a-n ka yurre a ka a 'li thuķee lèle thīsɔɔke ɔphākerēsɔ na duvun na kueni. Jeju sor ayi: "Na-n khū lèle thīe a thiun ke thiura, ka ɔphākerēsɔ na duvun na kue gına', na ka yo na cini na cu sì na lõ na yuə'. Sì na-n khia lèle thīe a na thine Thāgbaa duɔ, kāke ɔphākerēsɔ na duvun na kue gına', di yo we a na cí na cu sì na lõ na yuə'. Gidoni kāke aſi lèle thīsɔ hanı, le aſi ha na ha dakha". Mat 6:19-21.

Akā na ɔɔ cɔdara kɔɔ kхиire fev gidoni wí kɔɔ nar de, na war, na boka bɔna na kékë bɔi, Joj 7. Judasi lsikariotı, ke dɔní Jejuu kpäkpäadaar kɔɔ jure pɔɔ gidoni war nau cvgeɛ̄ di liirna ɔɔ Kötüké dɔní ɔɔ Dürdaar. Ga do war agıbo de duɔn puurə', sì war nauvuké n wɔnani tibili hara gí. Kona bərəem na khera bərəem, ke n dɔní thõ caar duudu, ke hananı ca thumur duudu, n kvere awi yi na awi too yi du the thī puu kpiereraake wí-n hananı di wa-n yaal wí ye wí 'lire war nuɔ tɔtɔtɔ babiel gí the junamori na kartı thusora, agıbo thī baranera, agıbo gägvu kɔlɔkɔ cara agıbo benaa kɔlɔkɔ cara.

Wureekə n yaaleñi wí le sí wa-n vœa', gi-n thoɔ wer dikhää bœ̄ tu kurra agibo dibara kurra. War nav na gbõgolõ thí yaale n jaal kha na i dubi yaale na tu kõtĩ duvr.

Agakpaana, fãgada duvr wa-n potõrõ wí tibila, agibo lêledaar duvr wa-n cuvna bœ̄dara puure, agakpaana tu kõtĩ duvr Thägba fuɔr cuɔrõ, ke cuenì di ikhaso na-n gbëgbérë Thägba fuɔr co gbebirera sí di wa-n ka di wí therna Thägba ga. Di thale, wí-n pe ha pedaraake n kpaaneni Jejura bœ̄bœ̄ sor, ke na-n garni yire fuɔr biella ga.

Mar 9:38.

"Na-n jie du bvre bœ̄bœ̄ ha pier caarsora dudu fev, gidonî tibil na puno na 'le yire co lêle thí jo hanana ga, a a lerake du ha mõ." Lu 12:15.

Kier duon dãbœ̄l lêle kuun sokpa: "Lêle kuu bïel gi, a kœ̄ hale di thïe kœ̄ buoraa lœ̄du ka. Di a kpiere co hara sa so: Anye ma cuv ya fe? Gidonî ma hana thûv khü a na urro ï jo bã. Sí agipi di so: Hine gire ma cuvni diphä. Ma tvore ï thûvsø a na kpees, sí ï bir ï mi dakõtina gi jo më, agipi le ma ur ï ju ï thunna ï lêle thïsø fev. Di ma sor ibarara nayi: Mere, mi hanane lêle thïe a thun du jor a na cuv yena jojñ. Ma toore ma-n hur ï kho ma-n yona ma-n kâkana. Si Thägba svuraa: Fer dãbœ̄lu, nï ditinçöke ma teere afi thu, si greekerà fev fi kœ̄ gbebini ameeda ga do wo? Më gi ha na tibilike n thineni thïe gi do co thethëeda, si du do Thägbaa pa wer aa do lêledaara'." Lu 12:16-21.

"Anyee bœ̄ ca ga taa tibil ado a 'le thïe fev thuraake su do co yi buurære?" Mar 8:36. Jeju sor ayi: "Na-n de anı yire dikò thimurra, anye na kho yaa... Gidonî yire dor thí kõtù a jo dikor... Gidonî gele fev wíre na jenì Thägba ga n yaale gi, si ado ner gi, anı Thi jire gire n bœ̄ra nini. Si ni ka na yaale Thägba fãgadaar do, si ga thïsçclera fev

Thāgba na ha ner na baan... Gidoni kāke anī lēle thīsō hanī, le anī ha na ha dakha". Lu 12:22,23,30,31,34.

8. Satā. - Sōsodara fev, na sōso kuure fevv thi, or duon sopugo fevv cuudaar. Or duon kōtūn haarra. Jeju sor ayi: "Satā duon anī thi, dī nī-n yaale nī cuv gireekē anī thi tuni. Tu kudaar a kō dorake caca fu paar, dī aa-n jul soborrā ga, gidoni sobor na haaraa kpia'. Obōoke a-n kurni sōsor, oo thimū fev or thethera gi-n the, gidoni sōsodaar a do na sōsori thi." Jā 8:44. A fa jirake sa sōsoa', gi puurore dakha a hona mōke fi-n jini si dī fi kur sōsor kōtū. Si punone kur sōsor thimū murera, khererera, na cuv paar.

Bine yenyōdaar dor sōsodaar gidoni a-n cuvurē dū ho aa-n kur sōsor kpia'. Ha pēdaar na teena a kur sōsora'. "Dī a si so ayi, si dor kha kūn bīnō na or, su do dabirē si-n jalna, sōsor si-n kur, sa-n cuv gire dōni sobora". 1 Jā 1:6. "Si bena na sidumodara, na bōdela, na tu kō, na thil je, na wīre sōso kuure n dani haarra dī wa-n kuur sōsō, wele fev na ha dī bīnōa'." Nur 22:15. Thīe makonyōraake Thāgba Kōtūn n laarnī, sōso sobo so jidaar na wīre n sōsonenī harre". Sokp 6:16-19.

9. Yepelēbire. - Yepelēbire n nunanē kpiernoōke hanī tibila fevv hara. Fotoraake, a biirore tītītī a kpal a kvēna. Tibili sopugo jojūcōke a-n cuvunī cuvvurē dī daa, a yaare a kpal, gi do nōo aa-n puno dī ji oo thethee cuv pa ga. Ga ha caarilera n jor dikhāa bōo, dikhāa bōo dū nyanyāa fev. A-n heene tibil sor obōoke a teenanī a faa sopugo a ha ntē, si dī faa sopugo dī ha ntē obōoke a teenanī a heen ntē sor. "Thu Phuu sor casī ayi: Pīpu bōo, ikhāsō na-n per kōtēebiisōoda nūu, ke na cve winī wī buur, wī faana ha pere gi the kōtēebiisōoda dūrraalera. Sōsodaraake daanōni nōo, ke haardibini mō wī-n fōfōrōni haarr na the phue...". 1 Tim 4:1-2.

Kpiernoole hor haarikə wi fəfərənanı ther phue kpōkpōkpō. "...sí jie wɔrɔ Thāgba na ... haarikə Thāgba phuɔlnı a ti kpiernɔ puu a faa". Ebi 10:22.

10. Thāgbaa yi.- A-n yire gire feuvke n cuenı haarra. Thīe na ker oo yirəekə hɔnı dɔa'. Ger gi, a-n yire kpier kernanessə feu na haari thī yaal.

11. Dɔ khalābe yūraake diəni haar n nena Thāgbaa nau sopugo cuvdaarı billo. Sobor gi wer Thāgba laare sopugo, sì aa-n na ser dı aa-n yaal sopugodaar n khə', sì a ka deba haar a 'le yire. Jeju inə a taa sopugodara. Lu 15:10. Dav n ha Thāgbaa thɔthɔdaar thusɔɔ thīthün sopugodaar biellaake n debanı haar. Dɔ khalābe yurasɔɔkə n nena dakha Jejuu tɔmī. "Thāgbaa bana biike n helanı tibila feu thūraa sopugo". Jā 1:29.

12. Thāgbaa thɔthɔdaar thu n nena Thāgbaa thimü. Thāgba n yaale a muna kuun na kher, ke sopugo n vɔɔni, gi do nɔɔ wi bær awi bī wi huń sì Thāgbaa dahire na oo nau n lō awi hara.

13. Puusīe. - Or duon Thu Phuuke dɔní sobor Thue, ke n nenanı tibila gire dɔní sopugo, na mɔ Thāgba sarnı, na mɔ Thāgbaa kıl hanı. Kier tibil haarra, Thu Phuu hale jiéra, gidoni aa-n mar dı too kākə sopugo donı kɔtın ga.

Ado fotooke n nunane afi thethee ha, hulene Kɔtınna. Khera haar sa serɔ oo thimukə dɔní dahire gi lō far. "Pier Jeju Kɔtın haar dı fa 'le taare." Th.t.t 16:32. Thāgba n yaale a cuv gi, a ulferə aa, ina debi fer haar, inu-n hana fi ha phaa na thu phaa. Balanyɔ foto na nina ger.

Balanyo foto

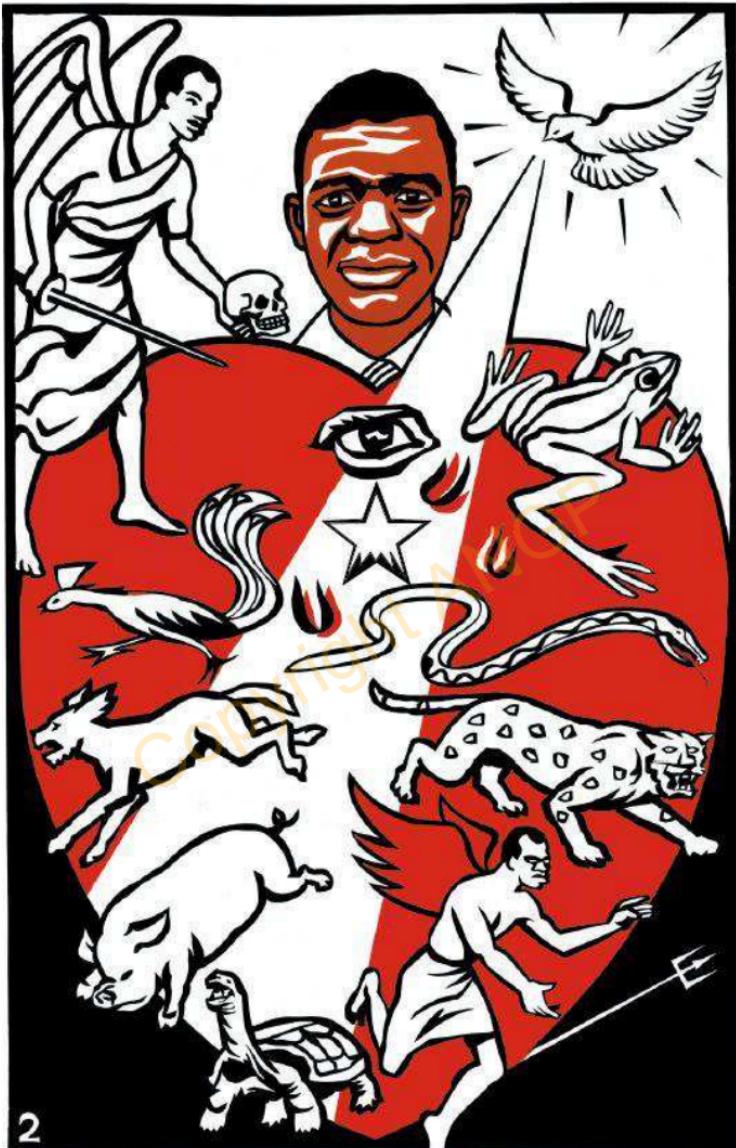
Sopugo haarike n yaaleni taare

○ fotooke n nūnane haarike n debanu haar da-n yaalna Thāgba. Thāgbaa thōthōdaar thu hanane bajinaake dōni Thāgbaa so nyōkōo, “ke hananı yire, gi-n cvvare dakha thīe, gi-n kher a jo bajina wo bajinaake n khēni yīe yēnyō, gi-n gōr phaphapha du tine haar na thue, du tine yōo paar na khuu niin, gi-n pelle tibilī bī na oo ha kpier.” Ebi 4:12. “Tibila feu bielbielida duon babiel wa khi, agipi Thāgba n kūlna wi...”. Ebi 9:27 Thale Thāgbaa thūmu n so tibilala aa: “Lumineekē sopugo n lumini khir gi”. Rōm 6:23. Wa duunane sopugodaar na ha pe 'leedaar lireraake dōni dō haar, ka girbi hanı di ga-n hī.

Thāgbaa thōthōdaar thu furorē yu kubi nyō biellaale. Ger n nēna sopugodaar aa, sere feu bielbiel teenane si kħiir. Asi tomuke si nani, di si tuu kēkena, di si haanuv, di si cugvvu a buon, di si għebiervu gi do noo asi thī puu yaale n 'li dav, a na khire a na hī di dokora na kho. Si asi ha, na asi thu, ke hananı yire khorr na jaal wi biel a na jūl Thāgbaa kul too pa yē thīthun.

Kier, sopugodaar mar da-n pe Thāgbaa thūmu nūn da-n kherna oo ha Thāgbaa navra. Thu Phuu mar da-n per dahire haarraake sopugo biseni. Thāgbaa dahire luuñ oo cōra da-n wee dabirə. Numasōkē n nēnanı sopugo caar dudu n fuure. Ger gi fereekē n hūneni sebeekē, dō Jejuukē dōni dahire tibilala thura n lō afi hara, a wee dabirə na oo cuu pa mōkē fotooke n nūn.

Jeju sor aa: “Mer duon dahire tibilala thura. Ureekē n kpaan marni a na tir dabirera kpuraka”, si a na hanane

2. Sopugo haaruke n yaalenu taare.

dahureekε dɔnɪ yireeda". Jā 8:12. Fa puno kpurake na afi thethee faga, na afi thethee kpese agibo na wī tibil kpu kpese a na wee dabirə afi hara ga. Gire baannı, ke buononı khorr na sobor, ke na punoneni a na wee dabirə duon fi faa dahure gi lō far, gidonı dabirə, ası sopugoso gi. Ditino, por na yepelēbe n hure ser gbe sı bɔcke wire n phani, dabirə na dahure bii feu n buure.

Jejuu fil sar n carane mɔkε wire n carani. Obɔcke Jeju lonı Jerujalem Thāgba fuɔr cɔ kɔtiuna, "a weele wire feuvke n doloneni th̄eso, na wire n theni th̄e le Thāgba fuɔr cɔ kɔtī binɔ, a tuɔrna war debidarasɔɔ tabalsɔ a kpεe, na kvlā puu dolōdaraa too pasɔ, sa so war: Mee gi kherere Thāgbaa sebera ayi: Mer Thāgbaa cɔ wa-n we mer Thāgbaa fuɔr pa, sı dı ne wer cuv gi du do yu hɔhvoldaraa wɔ pa". Mat 21:12-13.

Afi ha teenane a do Thāgbaa cɔ, na cɔ phī pa. A-n yaale a na-n cɔ le, a gbəbiruu a hinɛe cɔ dahure, cɔ nau na cɔ dav. Jeju na ī a faa ası sopugo a ha sı dibara ga, sı a tne a taa sı sopugora na cɔ punonaake a hana sarnı. "Ado Bikuun birsene ni ga dor wai nı do waa gel". Jā 8:36.

Balāther foto Haarikε n debanı

Obotooke n nı sare sopugodaarı haake debanı na sobor. Nenɛ, a-n yire sopugo jɔjvɔɔke a kɔɔ cuvnı du puuro ka, kera Jeju kɔɔ khironi kuku thirura. Obɔcke a-n yını kuku thiruvke Thāgbaa th̄th̄daar thuuke hananı Thāgbaa thimü n ninaantı, gi-n kvesvure haar jɔɔ du mē a-n debi haar na sobor, du cɔ ha n gbobire. Ado a hun Thāgbaa nau kɔtūkε a na sini du the Jeju Kirisitii pa, o navvlera n lvn cɔ hara du ma da-n jı aa, Jeju Kirisitiike dɔnɪ Thāgbaa bikuun tne

3. Haarikē n debanī

a hel inı sopugo gıdonı a ture a fi a teguu a khi thıruraake wi suçnnı.

Mጀke wi ciilni Jeju, sa gba uu a ker du ho fጀgadaar kpıe di wi subuu yvጀ, na mጀ wi kpaanı nyጀe na nee, na mጀ a khini kuku thırura ası sopugora, gele feu n yurre wo cası sopugodaarıkę n debani haar, du nyanyāa oo ha na oo yi. Dı ado a na hun Thጀgbaa sebeekę dɔnı hunvv, a-n yire le oobara, dı yi mጀke a koo hunɔnanı na Thጀgbaa a koo nvurnanaa nūu oo jofu hunna. Di Thጀgbaa n cuvre di ga-n heluu haar, di ooçke a-n faanı oo ha yala Thጀgbaa yera, na yilጀbe, da-n khuna sɔsɔsɔ, Jeju n tor dı dāa.

Thጀgbaa nau na oo ha ie n hiire haar ooçke a-n marnı da-n ji aa, Thጀgbaa Bikuun Jejuu tɔmī na-n cɔcɔ ser sopugo bibi. 1 Jā 1:7. "Thጀgbaa Kጀtin n wɔrɔne wıre hananı dıbara wur haar. A-n taare wıre haar kvenı." Khi 34:19. Thጀgbaa sebe sor dıkhāa pa wo aa: "Hıne vreekę ma-n hunni, or duɔn vre n gaarenı bıv, vreekę n cuɔnnı ī thımuu." Ejai 66:2. Thu Phuu n svvraare helle Jejuu thımuuke: ī bikuun, (ī bikher), kona na ha u, Thጀgbaa faare afı sopugosɔ a ha fi. Bɔɔ feuukę a-n hunni kuku thırv, di yıro Jejuu tɔmūke celalɔnı di per haar aa, thıe feu pıre mጀ inerera, a-n faare haar gbegbe sopugo faareraake wi faanı haa, gıdonı Jeju thethe "koo wea ası tomı sisɔ a hılna ası khoso a faa". A-n jire du do Kirisiti koo khire ası sopugosɔra, di Thጀgbaa fire sere feu bıelbıelı sopugo a heenuu". Ejai 53.

Nenē, Thu Phuu dahıre hire oo harraake koo bisenenı a hinə dabire, a cɔcɔ gi na Jejuu tɔmī du phu a ha phıphıphıl a hona kékē bulo. Ejai 1:18. "Thu Phuu thethe

n gbeba kha na ası thu sı da-n nıro dı sı dor Thāgbaa bısāssı". Rom 8:16.

A hanane tu juı nене dı vreeke na pıernı haar Jeju Kōtunna, a na hanane yireeke na pənı yuuə'. Gıdonı "Orra sı 'le birsere na sopugo faare du the oo tómına, a ha mōke oo bı jı kōtuke or Thāgba koo jı sunı joo hanı." Efe 1:7. Thī puu yaaleeke n kónı tibili tibil do pa thue fuure sı yaale phaphā, ke dónı mō a na faanı oobara Thāgbara a na dvuraa thoma tea oo ha, gıdonı or koo naan sı caca. Gıre na dónı a na-n na thukę na oo thīsö, Thāgba a ka na nене na oo thīsö.

O fotoraake, numaake n nenanı sopugosö na ha oo hara bā, wı hale phiilo. Sı Satā na yaal a the oo co tına ga, dı a-n kule da-n hun da-n yaal a bir a lō le wo. Ger gı Kōtın Jeju so sar aa, sa-n jvre a na bielna Thāgba gı do noo sı pıer Satā kikī a tha a thvno sı a hvnona sı.

Balană foto Tibilike wı kpanı kuku thırıvra nakha Kirisiti

O fotooke n ninanę ha pedaarike 'lenı ha ıke dananı thu, na birsereekę thenı ası Kōtī na ası Taadaar Jeju Kirisitira. Dı thī kpu na hale a-n məbironi saagado oo Kōtī Jeju Kirisitii kuku thırdara gaaga. Kuku thırıvra duon gıre cuen du do thukeeda dvuraare thī khire, dı or dakha a khire gıreraake dónı thukeeda. Gal 6:14.

Jeju koo khire kuku thırıvra gı do noo gı do sı khire sopugo cuvvera sa hana yire du do fil sardaa. 1 Pı 2:24. Sı do ha pədaraake khenı gıreraake dónı thukeeda. Gal 5:16 n so sare aa, sa-n jala mōke Thu Phuu n so sarnı sı sa-n cuv

gure ası tibil do pa n yaalna'. "Di Thu Phuu donı ure
n hana sunı yire, sa-n ire mōke Thu Phuurə n so sarnı."
Gal 5:25.

Fotoraake, sı-n yire thīeekę hönü thikaruvukę wı lini Jeju
obooke wı thubuvunı kēkena pi. Sı-n yire le khasasooke wı
koo ciilnəəni na bī puure, gidonı a fire a gba so heeneekę
n 'laane sarnı ha u. A khire ası sopugosora. Erəodi na oo
sorasiso koo maanuvunę. Obooke wı ciiluuni na khasaso, wı
tuvre darā sie kpīkpīkpī.

Gire na döni de kpıeekę döni fägadaar kpıer, uu wı gba a
ker du ho fägadaar kpıer dı wı subuu yu. Gire na döni
fägadaar gbvvl, wı gbaar baluu a haa dı furı na nyōbco. Sı
agipi dı wı gulēga oo yę thīthün sı wa-n maanuu ayı: Gba
fuore Juifi fägadaar. Sı dı wı curna nyōthü a na pieraa sa
tee baluvlera dı wa-n burnaa yu. Obooke wı maanuvunı pi,
wı kpaare diphā wa-n jalna wı kpa kuku thırura.

Thägbadara jojua haleeke n fuorenı Thägbä na nuo dibara.
Dı wı-n biele Thägbä Thägbä fuor cənanı, dı wı gba
Kötini duko, dı wa-n khuna niessı, sı du dorake awı cuu pa
kpalasso n nınanı du do wı-n bire dı wa-n kpa awı Taadaar
kuku thırura balanyo. "Ga do wıre feuvukę n we mını Kötin,
Kötin na lona yū fägadaarı dura ga, sı ure dibara n cuenı ī
thuke hanı le yū tuur." Mat 7:21.

Fotoraalera, sı-n yire dakha Judasuke lirenani Jejuu war
loka, gidonı war nau koo gbaar oo ha a fi oo thu du bise.
Läphäake na jörkooke sorasesso unani a funa Jeju ditino
hale. Wı koo gbaar lidaa a lına oo delkeba. Gi har mē gi
cuu gire koo kherenenı Thägbaa sebera gi dā oti, gi sor:

“Wı koo kpa mer
thırvıra nakha
Kirisiti ...”
Gal 2:20.

“nı koo khire
dı anı yi ha
Kirisitira dıphā
a ker Thāgbaa
pa.” Kol 3:3

4

4. Tibilikę wı kpanı kuku thırvıra nakha Kirisiti

“Wí kœ̄ tñene ū kœ̄kœ̄sœ̄ sì lú wí kœ̄ lì ū delkebara.”
Já 19:24. Wí phuvnœ Jeju sa dunaa faa, dì wa-n sona aa:
“Sa-n yaal kuunike n dœ̄ sar fägadaara’.”

Tibila n yaale wa-n 'le Thägbaa bñanessöökë dñni Thägbaa nyvñn na wire, sì wa-n yaal wí wur awibara œœ fägadaar duurra ga. Ikhassœ̄ hale bœ̄ gaar bœ̄ na ha nyanyâa bœ̄ wí-n kpier jina Thägbaa.

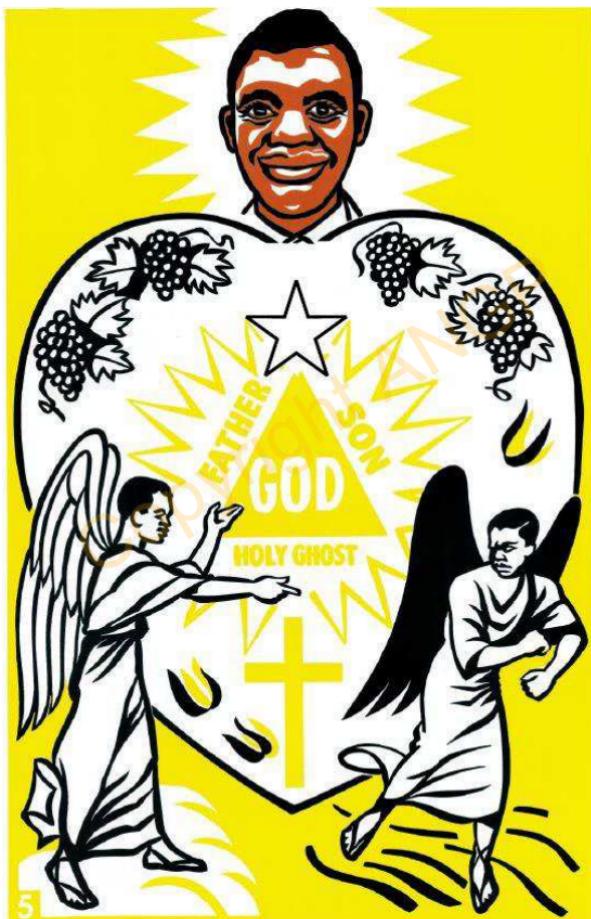
Sorasi kñu bïel kœ̄ guore gelu na kpila, dì dapaara tñmin na nyvñn the. Já 19:34. Dì yolkvv na 'le khu pa', sì Pier bana baläther ayi, ina ji ntœ Jeju dona'. Sì bœ̄ gbe, a debire haar da-n bina ssçssœ̄. Fï-n ture Jeju afi thimui mü pa na afi cvv para bœ̄? Agibo yicuru n fv fer tibilaa yera? “Ger gi tibil wo tibilike na tuon mini tibilaa yera, mère dakha ma tuure ū Thiraake hanile yûu yera. Sì vreëke bœ̄ min tibilaa yera, mère dakha ma bor nteele ū Thiraake hanile yûu yera dakha.” Mat 10:32-33.

Jeju sor dakha aa: “Dì vreëke na-n gbaanni œœ kuku thir dì heen da-n kpana mara', aa teena ma'.” Mat 10:38. Gi da wireraake jileni bokaarraake dñni Jeju.

Or duon yier feuu boka
Na Berdaarikë
Thägbaa thunnœ a na-n bera
l̄ haarikë vœani niwera
l̄ boka, ū wõ pa,
l̄ Berdaar,
l̄ Taadaar bœ̄ gaarera,
Jeju guke dñni birsedaar.

Nau
Dav
Ha u
Ha fure
Ha bulo file

Bɔ cuvre
Sobɔ cuvre
Helele file
Dibara fure
Gal 5:22

5. Thāgbaa cɔ

Balamor foto Thāgbaa cō

Sopugodaari haake Thāgbaa bō ji kōtī phuɔlni a leenaa du ha kpū haan kier. O haake fire sobor a do Thāgbaa cō, Thāgba Thire, na Bikuun, na Thu Phuu cō pa, mōke Kōtun Jeju Kirisiti ulfeni: "Ado tibil n na mer, a na-n hune ū thimū dī ū Thi na-n naare, dī sa pōr ntēe pa a na too ū bincō." Jā 14:23. Thāgba n cūre, dī bōna, dī naarna tibil, du the Jeju Kirisitira.

Haarikē dor nēnē Thāgbaa cō. Wī weere le sopugo. Gire na dōni numasōoke Satāake dōni sōsori thi n thōoni, Thu Phuuke dōni sobor Thue-si-n yi. Mamara tibili tibil do paa too pa a kō do, si nēnē a debire do thir būsōke n seni Thu Phuu bissōke dōni: Nau, dav, ha u, ha fure, ha bulo file, bō cuvre, sobo cuvre, helele file, dibara fure, na gī thīsōke n danī Thāgbara na tibulala.

A dor nēnē jēekē thani asī Kōtī Jeju Kirisitira, ke dōni dīvē thir kura bō dī jēelerā n ser be. Be jōjuōle a-n seni kur duōn a toore Kirisitii bincō dī Kirisiti na ū jōfusō too ū bincō. Jā 15:1-10. Gidoni a hinene Thu Phuu a 'lēna Thu Phuu yo kpēere, a-n punone dī ku tibili tibil do pa na ū thī puu yaale, dī kpana dakha ū tibil tī kuku thīrvra.

Aa hana yire dī yina thīe, dī nīna thīe dī thana thīena dibara ga, si a toore ha perera, gidoni ha pere duōn fāgaake n punonenī thīdaa. A hananē nū pe yireekē tēni, da-n pena nū mō asī Kōtī Jeju Kirisiti na birni na ū na i dubire. Oo yi hana hinene Thāgbaa nau dī hana dakha Thāgbaa nauvke n puɔrenī khorr.

“Gı da wıreraake hananı ha phuu, gıdonı wer na ye Thāgba”. Mat 5:8. Mənake fāgadaar Davıdı koo lenı a koo hana punone oo lālaardarasoraake hanı khuerə, sı a koo jire du do oo thethee hara kēkerē kōtū koo ha. Dı mō a jını oo yoo passo, a biele Thāgbaa aylı: “Thāgba yaa, cve ha phuu pier ī binı. Pier ī binı thu phaake töoni afı yaal too.” Khi 51:12. Tibil biellake sérera na puno a na phuol oo thethee ha ga. Dı tibil biellake na mar na debi oo ha dı ga do daphaa ga. Sı ado sı debi haar na sobor mōke Davıdı cvvni a bieyna Thāgba a hana nı ha phaa, sa 'ler ha phuu. Thāgba n yaale a cvv far ga thī phaalera.

Ga do mō fa gbanı kēkē bəəru na kēkē selee fa-n bəbına afı thethee fil sar na mələ ulfere, ger na dō noo dı afı ha na do cə paarike n danı Thāgbara ga. Or Thāgba, a-n yaale a bul fi gıdonı a ulfere ulfe būı aylı: “Ma jəbi nare phəphuol nyuon dı na phu, ma phuol ner anı thō bisesora ī phuolna nı mələ thıl jirsora. Ma pe nare ha phaa ī pe nar thu phaa. Ma ti nare ha dibuvukə həni bokaar, sı ī to nar tomır haar. Ma to nare ī thu gı cvv nı na-n kpa ī jofusora, na-n nı gar nūı, na-n cvuna ī so.” Eje 36:25-27.
Ger duon ulfe phaa kur, ke Thāgba dvrəni jun na Jeju Kirisitii təmī.

Fotoraake, Thāgbaa thōthōdaar thu bire the, gıdonı Thāgbaa thōthōdaar thusso thō duon wa-n bera a na dəna thoma wireraake n maani Thāgba, ke na 'lenı yire khorr. Khi 34:8, 91:11, Dan 6:22, Mat 2:13, Th.t.t 5:19, 12:7-10.

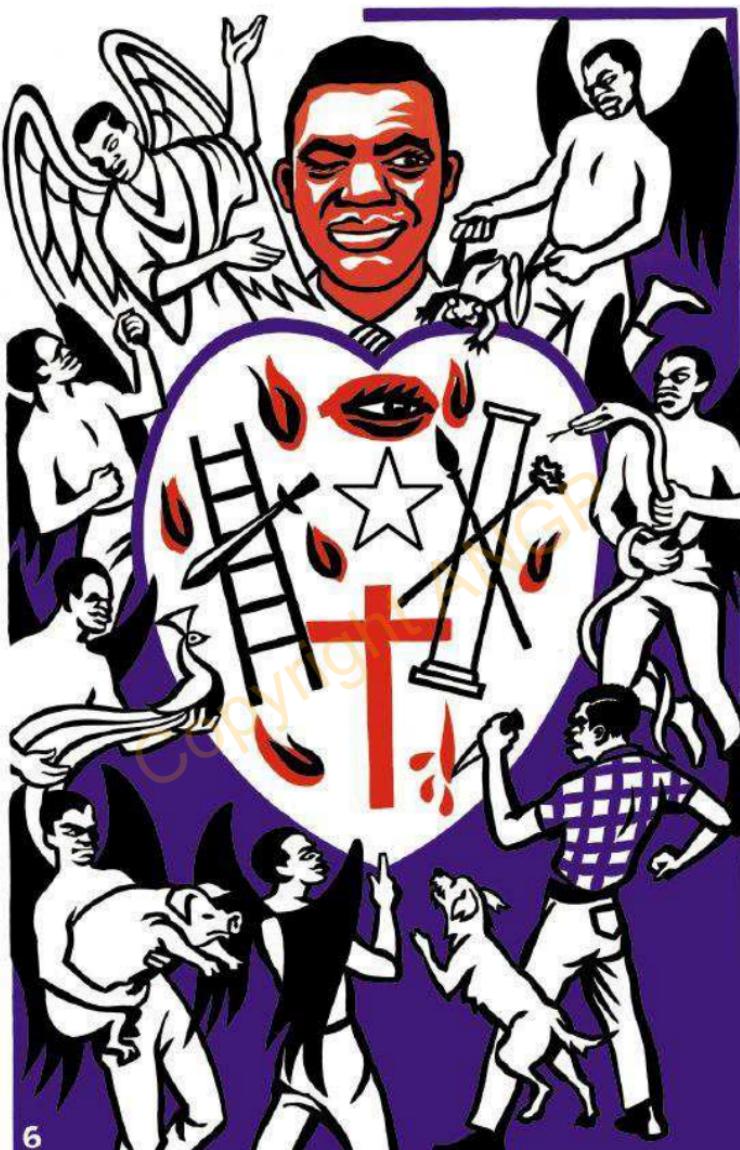
Satā hale dakha fotoraake. A tor a wərə̄ haар da-n juur bəəke a na 'lenı hue a na lō oo cə tına. Ger gı Pier so sar, sa-n juvre a na bieyna Thāgba gıdonı “anı lālaardaar Satā a-n kpaare a ho sidū'üuke n huoneni, da-n yaalna vre a na

khoni." 1 Pt 5:8. Bə jəjuɔra, a-n debire dı hona thɔ̄thɔ̄daar thu hire. A-n gbaar thī puu yaaleekə n kəni thidara thue dı fulna ha pedaraake na-n juvrena'. A-n dorake buɔ sı dı puno dı ful ha pedaar bɔi. Sı ado sı pier Satā kikī a na fuure saa faa sı. Ja 4:7.

Foto maadō Haaruke fifilèle danı dı tine yenyo

Fotooke n nınane ha pedaarikə n faanı oo ha pe. Gı-n kure buɔ. Oo yi bi bieł n khaane gıdonı a mar da-n daar oo Thāgba hu urra. Sı yi bi kpule n hune thieekə dieraani da-n yaalna thukee thī na file. Dahireekə hanı oo binɔ fire do dabire, dı oo hara thie na haleekə n nənani a-n yaale a gaar buɔ na Kirisita'. Fifiləlesɔ kpar diirəe. Gire na dənı a kēkerena gi, dı faa oobara dı fifiləlesɔ na-n punoo. Gire na dənı a per Thāgba nūu, du do fifilədaarı fulesɔ a-n per nūu na oo molɔ ulfesɔ.

Agakpaana a-n jaal Thāgba fuɔr cuɔro 'lo, dı gba Thāgba fuɔre dı phiro surake thukee nau haanle oo binɔ du do Thāgbaa nau ie oo hara. Oo thu leere kpier caar duduura. A-n mar da-n kuuna thukeeda sı dı so inı nar Thāgba 'lo inı hara. Yepelēbireekə dənı tibili kpiernɔ bisere. A-n heen oo kuku thir na dava', gi fire a duvurraa heenda dibuvukə aa-n yaalna'. Oo ha pe na ti kibı bā, dı aa-n müna Thāgba Thāgba biełela ga. Aa-n per oo ha gbəbirera ga. Dı mē a-n faa hue gbegbe fifilədaarraake hanı ha kiro a jul dədədɔ da-n juvr. Tibilaake dənı thukeeda a-n kuuna 'lā'lā'lā dı jo wíreekə dənı sobɔ ha pedara.

6. Haaruke fifilole danı dı tıne yenyo

Kulu kuluu thuuke dɔn̩ i yaal thue n yaale a lō le.
Thāgbadaarikera diinene aa, Thāgbaa bɔ jira in̩ kɔ 'le
taare, a dor i yaal Thāgbadaar. Ta laare ma da-n be loo
da-n yaal a lō. Dikhāa bɔ̄ sa-n ji bɔ̄ke gi-n funa'.
Agakpaana, feti ukhara gi, ha pe 'leedaraa thīthūn kāke
yicuru fuunī gidonī aa-n yaal oo kuunso n maane ni ga.
Maar n fuure mō wa-n son̩, in̩ ha kpia' agibō bisaan in̩
do. Dī Satā n svuraare nū kaara aa, gele babielle na cuu
thīe oo thurə ga. Kpiere na gire n kōn̩ tibili tibil do pa
thue n unaane diphā. Agakpaana, no ji thimiaake na
buonona' n daraare, a-n mar da-n jal bī sa paar na bol
paarsōke na buonona'. Dī le lālaardaar n svuraa aa, tomi
nuun fi do dī dakha, a fi cuu sopugo babiel, wa-n we gele
sopugo cuura'.

Sobor gi wer, sa puno a na cuu thīe ado hō 'lominəəke dɔn̩
sopugo cuu 'lominəs̩ na kpiere puuso na ubi ası yua', si gi
puurore ado si faa wi du wi lō sar a tel le a kpina awi
pasōke puunoni. A si ha Satā ası nyēbi buu, pipu paar
nyōs̩ bibi a na fu, a thoona haar na thue a pe dōraake na-n
khiireni kpua'. Ger gi Thāgbaa so sar casi aa, si suo thī puu
yaaleeke n kōn̩ dabola thue, si sa-n bolna sopugoə'. Si si
ka suo a jala Jejurəəke dɔn̩ Taadaar na Kekəedaar.

Kuunike fi yini fotorale da-n go haar na kpila n nirore
wirrēke dɔn̩ Thāgbaa fuor lālaardara na Thāgbaa fuor
maandara. Na awi tu maan nuu na awi i kve delēbesōke
hōn̩ kpila, wi-n gor Thāgbadaraa ha dī wi pe war khoe. Dī
haarikē tuneneni na puno a na jul kibī a na pier awi thimū
puuso'. Dī Thāgbadaar caarile n mar da-n ma tibila dī jo
Thāgbaa. Maarikē dɔn̩: Anye tibila na so ya? Na anye
tibila na cuu ya? Maar n fiire dī do tibila dee, dī mē a-n
hunona Thāgbaa.

7

7. Haaruke kхиинони да-н бирнө khiru

Obooke a-n hananı der na ha kvere, kpier nyanyaane na níkhii n fuure dì wí lõ oo hara na faga. Si kpaluvke dóni gbugi n ther obooke si-n yini ikhaa tibilo dì wí ba si agibo gireeké wí-n cuvni du bør a jor asida. Ado si faaraa dì paar fiu, gbugi n lonaane dì kher hue tu laarera na i yaalela. A sa-n pér gurera Jeju khe sarna', sa faare war nau gi lõ sar haarra yoooyoo. Gire Jeju soni duon "na-n jure a na bielna Thägba, dì më na lõ fifiléléla ga". Mat 26:41. 1 Kor 10:12 so sare aa "Gér gi dò vreeké n pierni haar ini jie jul, n ju hun, a na-n jœe koe". "Ni gba Thägbaa ko ke thi fev a to, a punone jile kibi a na piere Sataa ful thôké a-n cuvni". Efe 6:11-18.

Foto makonyo Haaruke khiinoni da-n birnø khiru

Fotooke n ninane tibilike faani ha pere. Kuunike 'ler Thägbaa dahire na khaardaake theni Thägbaa duó, a 'ler oo Thu Phuuré, agipi a lién sa faa hu buó. Monake wi miguvni casi soböröké dóni Tutugo buó thimu si aa debi haara', aa 'laa dibara koo Thägbara dakha ga. Tibilike n nuvreni nüü obooke Thägba n yaalni a duvraa thoma, a na puno a na naar oobara na oo thethee faga ga, si ga ka na puurore ga-n per.

Jeju koo mire kuu caalee thimu Lukii sebera 11:24-26. "Obooke kõtteebu hõhol n theni tibille, a-n jaal da-n kpaar bænnæ da-n yaal kâké a na tooni a na hur. A a na yi ga, a-n sor dì yi: Ma kerre na bir ï co kâké mi koo theni. A a po dã a yi cuorile dì wí kpabi a gbëbiri thië bœbœ; le a-n jal diphä më dì kpa kõtteebi kpuso wo makonyooye n huoleni dì wí juo, dì wí po a lõ a too le. Dì mõ gi hanu kuunnale pipu paar, gi ka puurore a jo caca fu paar."

“Gı dā ware waa mōke sobo sokpaara hanı ger, ke sónı ayı: Bun n fire dı kho gırę a koo kpeeni, dakha wo: Sıthooke wi cccoonı n bire dapaara dı búr pccso.” 2 Pı 2:22.

Ka paarsókε n nınane cası tibilike faanı ha pere agıbo sopugodaarike na debani haaraa ha. Sopugo na cc fülsö feu kerre a bir ī too le haarra a do le fägadaar. Kuunikee yę honane cc ha gbe. Thu Phuu, ke dónı hellele puusıe, tha thuno a the haarraake gıdonı sopugo na Thu Phuu na puno na gbebi a na too kha pa bıela'.

Tibili ha na puno na do Thägbaa cı sı na bir na do Satāa wō pa ga. Thäthädaar thuuke dónı Thägbaa thımu n jaal dakha na ha gbobire dı kıl da-n hıun ado tibililera na debire haar a na hona bikuun diine. Lu 15:16-18. “Dı a koo pere haar, ina-n khora dikooke dabulo sithosı n khoni, sı tibil na-n haa ga. Le file n inaa diphā dı so ccbara: ...Ma ure a na bir ī thu pa na svuraa nayı: ī thi, mi cvure sopugo Thägbara na ferera. Ma teena dı wa we mi aſi bikūn bınc 'lo bā.' Dı mō thure yını mō cc bikuun debini haar, a faare cc dı pa a haa sa pıe waia duvrra.

Sı ası fotoraaKE, ha debi buı na hala', kuunike na-n ker Thägbara ga, dı aa-n yaal sopugo faare Jejuu nera ga. Gı hor ther phue kpökpökpö wi fɔfɔrɔna cc kpiernı, da-n daar. A 'wure cicici. A hanane nūn sı aa-n ni Jejuu wę'. A hanane yinə sı aa-n yi bu pa koko hulooke kheranı hoo cc ne balca'.

Sopugo cvure na-n kuv yicuruu baana'. Satā duon fägadaar cc hara. A toore le mōke fägadaar n tooni cc faga too pa. Agakpaana, kuunike n cvure dı hona Thägbadaar buı da-n 'le cure jiera, sı dı hona kaake wi calnı mile “du do jiera wer gı bıre hıunena, sı du do bınc khi khubo he le na thi bise caar feu.” Mat 23:27.

Sōsori thi gbaan nene sobə Thue too pa. Num wo num, na sopugo wo sopugo hanane ɔɔ kōtēebu hōhōlike tōoni haarra. Kuunike n yaale a taa ɔɔbara kōtēebii hōhōlalaake si dū do wi liire thūn. "Tibil wo tibilike n kɔɔ kveani Muju jofu, ado tibila yenyə yētherso so inī torre yire, wi-n kɔɔ kuvre si wa-n ju buvra ga. Ni kpiere hine mō ga puuronni na pōna vreraake na-n gbaanni Thāgbaa Bikuun dī dvuraa thīa', ke dōni ure n hūneni nō biel ulfe tōminike phuoleeni dū dvuraa mōlo thīe, da-n kpena dakha Thu Phuuke dōni bō jidaa." Ebi 10.28-29, hine dakha
2 Pier 2:1-14.

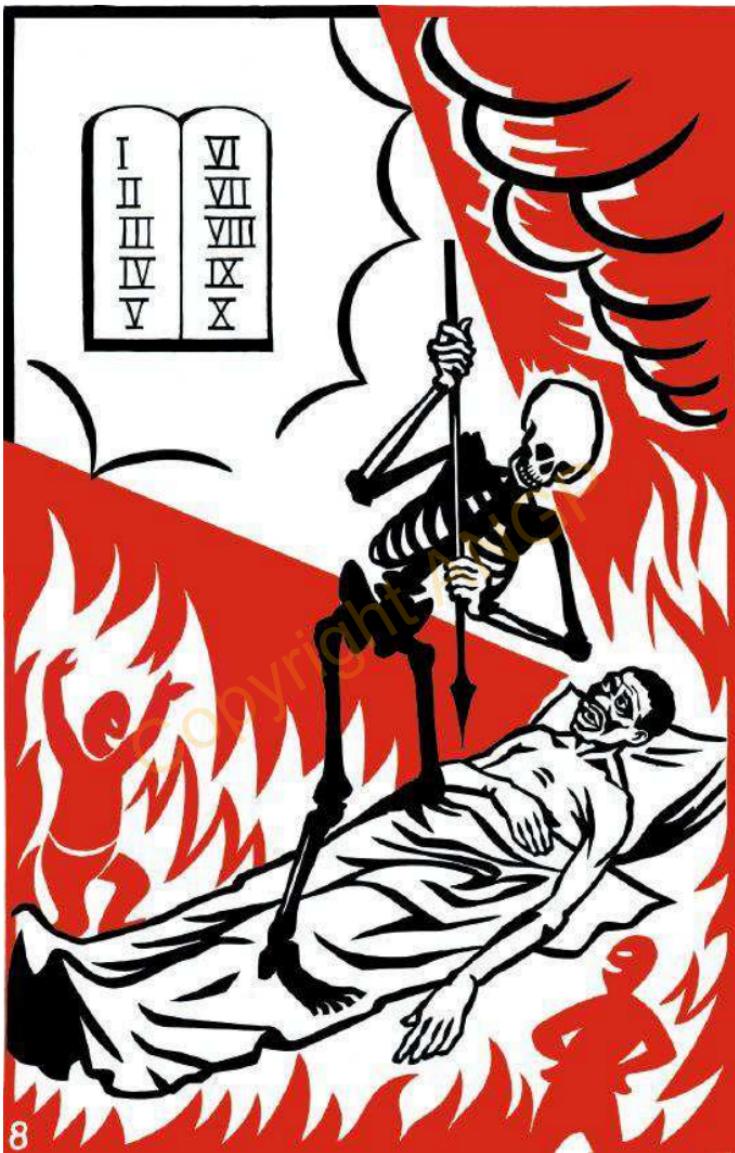
Ado fotooke n nunane mōke afi thethee ha hanı, ī kūu bō, hulene Thāgbara na afi ha feu, si fa-n puora'. Thāgba n punone dī a-n yaale a faa afi sopugo feu a ha fi ado fi unaa na haarike debanı sobor. Ina Jejura mōke gbuuluu puoraani a svuraa ayi: "Ado fi ture fi punone cūv mi dī ī gbuul pt." Mar 1:40-41. Si a fi bo sa nuur nūu, a nana dabirera a jo dahire, jena dī fa 'leere nū pere, na bulle gidonı khir fi phiir ti, sa faa yire. "Gidonı lumineekę sopugo n lumiñi khir gi ..." Rom 6:23.

Foto makōther

8. Sopugodaari khu pa

Khir tör kier da-n wɔrɔ vreekę faanı ha pere na sopugodaarike n tōni awi kpiere ti dī wa-n pe dikhōo.

Mōke awi tomı hinəni khoe, oti awi ha hinə maar mō khir n pōni. Khir jēere har nene ɔɔ phī pa yu. Sopugo dauso pure dī nene a teenane a lō ma ku thiənaake dōni ɔɔ sopugoo lumi.

8

8. Sopugodaaru khu pa

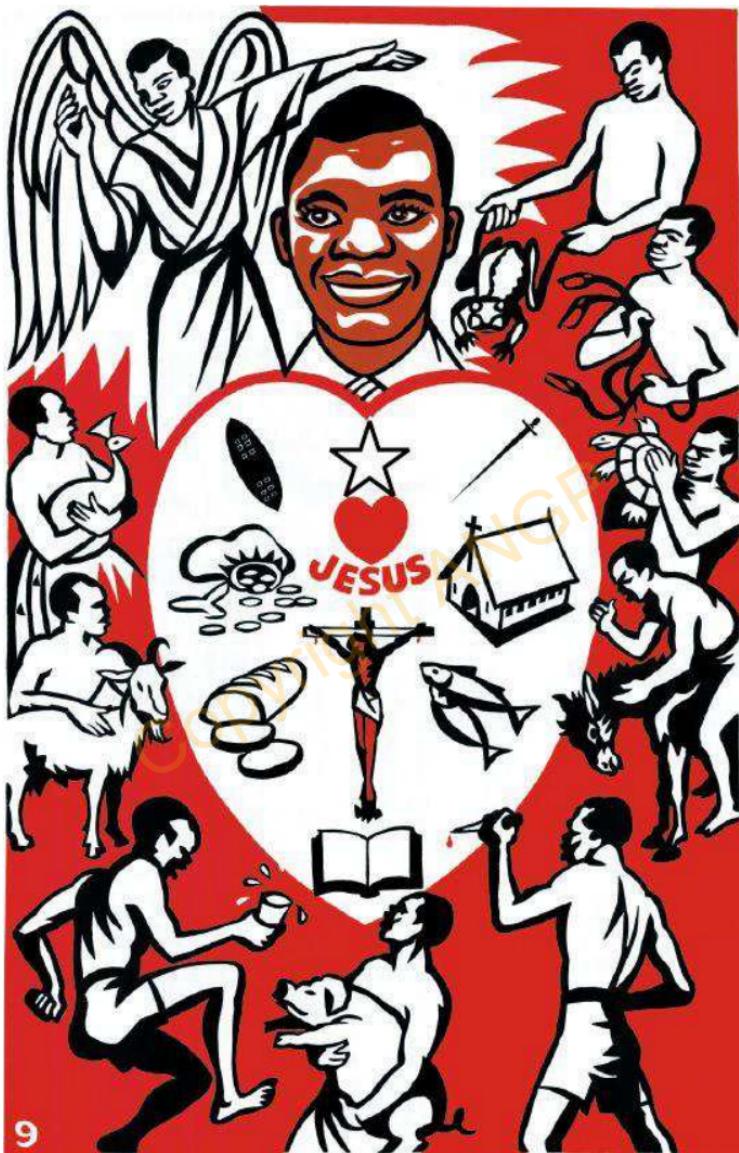
'Wāgareekē dōnī bu padaa n fuvre dī jī ina puno a na 'linē kha Thāgba bā. A-n yaale a na-n bieł Thāgba nēnē, sī a jire Thāgba na pe nī nūə' gidonī ḥ Thāgbalera a kōc mēbi bō jōjvō. Maar n fure ṽ kūn tīsō mōkē wa jułnī ṽ phī pa yvō, dī awī thīmuşsō na-n yōlūu haara'. ṽ lēle thīsōokē a 'lini na fil gōgolō na-n puno na tō ṽ ye nō na deençā' agibō na taguu agibō na wur ṽ 'wāgare ga. Aa-n puno na kpierna Thāgbāada bā gidonī Satā n pīeruvure.

Gīrēekē a kōc nani mamara na gīreraake a kōc ganī yire ṽ yi hanana hor gī-n maanuvne nēnē, dī ṽ gōgolō khedaar na-n puno na buluu nēnā'. Nēnē a ma da-n jī aa, "Thīe gī dī ga-n ku maar ka ado fī tēj jī Thāgba yidaarı nyōkçō". Ebi 10:31.

A kōc pere haar dīkhōo ina gbebi inī yi nakha Thāgba, agibō ṽbōoke khir na-n thōcni inī inī phī pa, sī nēnēke a yiere du do bōc ka ner pi. Tibil jōjvō haleekē khir n phuroni dī wa-n 'lē dī wī yaal Thāgba awī khi bōra ga. Gī bōre dī sa yaal Thāgba nēnē bōraake sa punoni na 'lii. Fotoraake, sopugodaarikē bōnī Thāgbaa bō jī na Thāgbaa nau ṽ yi hanana feu, na-n nīe Thāgbaa ha yōl na ṽ tataa wē'. Sī ṽ kūldaarı wi a-n ka nīe dī ga-n suvraa: "Nī hala mī jala yōc, nerke so kōtū heennī, nī jala lona khorr dōraake wī gbebinī thiun Satana na ṽ thōthōdaar thusora." Mat 25:41. "Gidonī tibila feu biełbiełida duon babiēl wa khi, agipi Thāgba n kūlna wī." Ebi 9:27.

Foto yuor phe bire Haarikē 'leni kəore

Fotooke n nūrōre ha pēdaarikē fōnī haar kīkīkī bī berra na fifilēlēla: Mōnake fifilēle kpanī diirəə, sī a tūrē kībī

9

9. Haaríké 'léní kəøre

ha perera da-n funa haar thienä feu phaphapha a dana khu paar. A kœ gare fii du the Jeju Kirisitira, da-n "hunna Jeju kirkirkir, ke ha pere n therni, ke doni dakha ure n cueni ha pere du ju do ha pere." Ebi 12:1. A faare gire feuvke duvraani heendaa na sopugooke na-n puoren si du baraa ga, si da-n ca na yurre kœlœkœkera phinani oo ye thiithun.

Satä na oo sɔrasiso feu kpar a dii ha pedaarilee hara di wa-n yir wi cuvvu a faa Thägbaa hu saru. I yaale, na war, na bodel cuu kœtœebiiso na gï sopugoso hale.

Cuulaan teere kpee too pa gidoni më sopugo n kerre si di ga-n debi bo jojvora du do thi kpu. Si ha pedaarike n jieni da-n du bure na jire sopugo gi, adorake a debi mõ a gba Thägbaa fuor kïkuun agibo a a debirake a ho thõthõdaar thu hire, gidoni Thägbaa thimu na Thu Phuu n thoaa soborra feu. Kuu biel hale dakha da-n sa bina, a furona yoyodaake heneni taan a filena ha pedaar mõke a-n cuvni di thukees dauso na-n carbara oo yera. Si gele na puno na cuu thiha ha pedaarraake wi kpani sobor kuku thirura nakha Kirisiti, ke kheni dakha sopugo cuvrera na thukeedara ga.

Kuu biel haleeke n goni sobo cuu haar na kpila. Di më dakha thiessö hale n goni sobo ha pedaari ha tötötö: Ger duon tibil i kuere, na soso thägbba fuore, na sobo cuu 'leere, na tu maane, na Thägbaa lälaardaraa tu pherere, na soso Thägbaa fuodaraa pherere. Si a-n jinane Jejuu thimuken soni: "Gi da nar obocke wi-n nur nini di wa-n kpoona nar, di wa-n kuena anu issa na soso bu, du do mer do noo... Ni do dav na-n fu ni na-n kaka, gidoni anu khaardaake na 'leni Thägbaa du, ga kötine." Mat 5:11-12.

Sopugo na tibili tibil do pa, kuru duon ası “Mere” n gbēgberene wi taa ha pedaar Thāgbaa navra. Sı punone so na daw na tu jur mōke thōthōdaar Pol sonı aa: “Dı ame na lea sı na Kirisitii navuke a-n na sini? Bo gaare na punone ya? Sı niwe, agıbo kpoore, sı kōmer, sı buo, sı khi phuronaa, sı bajina? Kpuraka’... Sı thīe feuraake, sı kəe gare fii du the vreraake koo naan sini pa:” Röm 8:35-37. Ado ha pedaar to Thāgbaa ko ke thī feu, a na punone na jul kibı wi puussora a funa haar fifiləlela feu. Ado serera gi, sı punone do kəedara gi the Kirisitiraake n hana sini fägaa pa.

Yepəlēbireekę dəni kpierne hirere cası da-n carbara. Ha pedaarıkęe ha hinene ha pere dı Thu Phuu n cır le. Thāgbaa thōthōdaar thuuke jileni oo yoo yū, ke dəni Thāgbaa thimü n jaguvre oo kpier a puno a jina Thāgbaa Ulfe thīeekę a ulfenanı wíreekę kəeneni dı wi funa haar phaphapha a dana khu paar. Gi sor aa:

“Ureeke na kəeneni, ma haare hue dı na kho yi thiruvv biike hanı hur paar Thāgbaa kal yoo.”

“Ureeke na kəeneni, balanyo khir na puno na cugvvu thīa’.”

“Ureeke na kəeneni, ma haare maan ke kerani, ma haare dakha boka bulo, dı boka bulolaalera i phaa na khore, ke tibil na jini saagado ɔrkera 'leni gaaga.”

“Ureeke na kəeneni, ke dəni ure fırın ī thō a dana khu paar, ma haare punone tibil caarra.” Nur 2:7,11,17,26.

“Ureeke na kəeneni, a na 'ler kékē bulo a na to, dı ma pun oo i yi sebera ga, sı ma caan ī Thu yera na oo thōthōdaar thusoo yera nayı īda a do.”

“Ureeke na kəeneni ma cugvvure dı na do thikaru cuorraake dəni ī Thāgbada, dı a na the le bā.”

“Ureeke na kəeneni ma haare hue da too kha na mere ī fäga too para.” Nur 3:5,12,21.

War lokaarile kheranı n ninane du do ha pedaarike har Thāgba oo war. Gire na dɔnɪ a kvea oo thithīeekɛ a hanani, a-n gba ger da-n bulna bɔdara, da-n 'laana biel yvɔr, da-n tinə khaardaa, gele feu a-n cuu ger ga-n dubi Thāgbaa i.

Buru galvule na thumile n ninane aa, a hanane yireekɛ phonı di aa-n kha gbōgolō diko khora'. Aa-n bise oo bара na ta khaasɔa', di aa-n kho numaa tɔmīsɔa', di aa-n kho dikorike bisenena'. Aa-n kve oo war agibo di bise oo tomuke dɔnɪ Thāgbaa cɔ na tama ga. Aa-n yɔ tama khaake wi-n weni dɔrɔka' agibo di gba thi puunəsɔa', si diko buɔɔke phonı ger a-n kho. Oo thethee ha fire do Thāgbaa biel cuɔr. A thi harake mɔ, si a-n jaal Thāgbaa fuɔr cuɔr. A nar Thāgbaa biele cuɔr, cɔ kaaro na oo cɔdara, agibo paarike keranı, gidoni a jire ha pedaar na puno na hana yi buɔ saagado Thāgbaa bielela gaaga.

Sebeekɛ phuoni, Bibil guke a-n hunni wire wire da-n 'lere le kpesere, na faga, na yire, na dahire, na lèle thīeekɛ tibil na-n koo juna'. A dor läphā oo nera na bajinaake a-n gbani di kēkerena lälaardaar. Gi dvuraare thi būo gidoni thu dikor guke a-n 'leni wire feu, na yɔ yireekɛ n peni oo yɔlkha, na nyuɔnikɛ a-n huni, na hunuvukɛ a-n hunani oo bара.

A nar kuku thi heene gidoni a jire du do kere na hale saagado kuku thiurva gi the gaaga. Gidoni a jire ini ure a the khirera na Kirisiti a hana yi phaa, di mɛ a-n yaal yū thīeekɛ dɔnɪ khorr thīeekɛ wa-n yini na yinə ga. A gbebure pi a caan Thāgbaa. A hure thiurvukɛ wi therni po nuɔra, ke seni be. A hor divē thi buɔɔ jeeke n seni be joɔ. Tibil caarile na-n ma khire' gidoni Thāgbaa nauvukɛ dananı thu hire oo ha du the Thu Phuurəekɛ henı oo ha pha.

10

10. Lona aſt i dvbireraake dənı aſt Kötüda
44

Foto yvər

Lona afı i dubureraake dənı afı Kōtūda

Jeju sor: "Mer duon khi ure na yire. Urəeke n pe mını haар, ado a khirerake sı a na hananə yire. Dı tibil wo tibilike hananı yire sa pe mı haар, a na khi yuuə'." Jā 11:25-26.

"Urəeke n peni ī thumu nūu dı perna haар vrəraake thəna mını, a hananə yire khorr. A na 'le so heena', sı a ther khirrə a lō yirera." Jā 5:24.

Khir na-n ku ha pedaar maar bā agibo du phərəə ga.
"Sı əbəcəkə tomı kuənaake na tonı gire na dənı dakvənaa ga na pi, dı tomı khinəneekə na to gire na dənı dakhinənə' na pi, le thimurıkə kherenenı Thāgbaa sebera ayt: "Kəere gbaar khir a du" na dā diphā. Khir ya, ka afı kəəra ha? Khir ya, ka afı kpalla ha?" Khiri kpal duon sopugo, dı sopugoo fäga duon jəfū. Sı Thāgba hina fuəre, orke n hana sını kəere, dı ası Kōtū Jeju Kirisitira gi-n the."

1 Kor 15:54-57.

Tibilike n iřenı kha na Thāgba a hana yire nakha Thāgba, a na-n ma khirə". A cə bə dā, a-n jaal na dav mōkə Polikə dənı thōthən münü: "Mı-n yaale ka ī the jala too kha na Kirisiti, ger də gire baannı." Fili 1:23.

A ha pedaar kpier mō ına jalrı na yi Jejuu yə gbelə gbelə, gi-n kvure thue jəc. A-n yaale jəc a yiə holo urəeke kheni kuku thirvra a tagvv. Dı Thu Phuu n svuraare wo Jejuu thimuke səni: "Na-n do haар na-n jē na'. Ni pier haар Thāgbara a pier haар merera dakha. Cə paar bərəəm hale ī Thu cə ... Dı əbəcəkə ma kəni na gbebi nar too par na pi,

ger ma biro na ī a na gba nī dī sa ha kha gi do dapaaKE mī hanī, le nī ha ner.” Jā 14:1-4.

“ ... Thīeekē yire na kōo yina', ke nūu na kōo niēna', dī ga kōo jaa tibillē dī kpierna ga, ger Thāgba gbebi thūn wîreraake n naanēni.” 1 Kor 2:9.

Sa jirake mōke sa miēni Thāgbaa duō i dubuke gbebani thūn wîreraake n ireni Jejuu nekara ke thura ga.

Asi pipu fotoraake, vrēeke gbaanni khir jēree too pa, duō Thāgbaa thōthōdaar thu. Sopugodaarikē Thāgba hellōni sor a-n pier a gbaa a jalna Thāgbaa kalyōo. Haar na thue the tomur khinēnē pi da-n jal vreraake a kōo nanī, kera a kōo hananī yire, kera a khini.

Thāgba teguure bōobōo. Dī a niere oo Kōtī na oo Durdaari thūmu: “Gi bōre kpe, thōdaar buō ha fi na sobo cuudaar. Fi kōo dor sobo cuudaar thī fiūra, nenē ma pe fare dī fa do hundaar thī jojuvra. Lona dauraake dōni afi Kōtūda.”

Mat 25:21

Satā na hananaa punone bā, gidonī “Tu saraa khi n kho Thāgba Kōtinna na sobor.” Khi 116:15. “Dī mī niře nuč du the Thāgbaa duō ayl: Khera girera: Nenē bōoke diphā ga-n da wekera n khenī mō wi donī Kōtinida; dī Thu Phuu dee aa: Oo sobor gi, wi thū wi hurrake awī thō khe dorara mē, gidonī awī thōkē wi kōo cuvni 'lor nee dī ga-n kpa war.” Nur 14:13.

Ferke n huneni sebeeké n nenani mō tibili ha hanı a ho hunuu, Thāgba n bulo fi fi 'laa afi ha vreraake n naan funi, gidonı a-n so fare nenē aa: "Í bisā hana mī afi ha".

Sokp 23:26. Hana Jeju afi haake vɔani, kę kpierę kveni, kę n gaareni buɔ, a na ha fer ha phaa na thu phaa.

Fa-n do afi ha n ful fa', dı fa-n kpa oo thī puu kpierra ga gidonı "vre n peni oo thethee ha nū dēbəəlu gi, si vre n ireni na kpesere or na 'le taare." Sokp 28:26.

Fuo sa faa afi sopugoso sa pala fil saru fɔrɔ, "gidoni liminéeké sopugo n limuni, khir gi, si khaardaake Thāgba n 'laani poi, ger duɔn yire khorr, kę hanı Jeju Kirisiti ası Kōtina." Rom 6:23.

Ferke 'laaneni afi yi Thāgbara pi, fo gure fi 'leni ha perera na navraake hanı Jeju Kirisjtira a fɔrɔ kikikī mōke Polike dōni thōthōn soni 2 Timothera 1:12, "mī jie ji ntéeké mi perni haar, dı mī jire tue gel dı a hanane punone a na hrinna gure a koo gbanı a du mī nyɔkɔɔ gi dana ga Wiile." Khona na pier ha pereraake phoni, na biele Thāgba gi the Thu Phuurə. Jile Thāgbaa navra, a gana yire Jejuraake dōni hue, na sobor, na yire, orke dōni ası Kōtūke na birəni na ī kier na bɔɔ gbe a na gba oo too. "Or duɔn Fägadaar kpie fägadarara, na Kōtī kpie kōtinana". 1 Tim 6:15

"Ureeke na punoneni na fu nı dı na ja', a cuu nı dakha nı julna kākar oo yeraake n carbaraneni, nı 'lee dı paar, ureekera dōni Thāgba biel dibara gi, kę koo taa sini du do ası Kōtī Jeju Kirisitii pa gi the, do gi do or huna i dübire, na wabire, na faga, na punone, na nenē, na bɔɔ feu waa khorr vuu. Amen." Juu 24,25.

A SPECIAL WORD FROM ANGP
UN MONDE SPÉCIAL DE L'ANGP
UMA PALAVRA ESPECIAL DA ANGP

This booklet "The Heart of Man" is available in over 538 languages and dialects spoken throughout the world (Africa, Asia, The Far East, South America, Europe, etc.) Our Heart Book is now also available on cell phones, tablets, etc from www.anqp-hb.co.za or as an APP "Heart of Man" on Android phones.

Le livre du "Coeur de l'homme" peut etre obtenu en plus de 538 langues et dialectes parles dans le monde entier, a savoir: Afrique, Amerique, Asie, Extreme Orient, Europe. Notre Livre du Coeur est maintenant aussi disponible sur votre Telephone cellular, plaques, etc. de www.anqp-hb.co.za ou comme une Application "Heart of Man" sur telephones Android.

Este livro "O Coracao do Homem" e obtfdo em mais de 538 linguas e dialectos falados em todo o mundo, a saber: (Africa, Asia, America do Sul, Extremo Oriente, Europa, etc). O nosso Livro O Coração do Homem tambem esta agora disponivel em telefone celular, tablets, etc. de www.anqp-hb.co.za ou como um aplicativo "Heart of Man" nos telephones celulares Android.

The 10 heart pictures contained in this booklet are also available in the form of large coloured picture charts (86 x 61cm) bound together in a set of 10 pictures. These "Heart Charts" can be obtained with European or African features and are particularly suitable to be used in conjunction with the Heart Book for class-teaching, open air evangelization etc. Kindly contact us to ascertain the latest subsidized price of this chart.

Les 10 images du coeur qui figurent dans ce livre peuvent etre obtenues en tableaux de couleur, format 86 x 61 cm, avec des physionomies europeennes ou africaines. Ils peuvent etre utilises en meme temps que le livre du coeur pour des classes bibliques, a

I'ecole du dimanche ou lors de reunions de plein air. Soyez aimable de nous contacter pour assurer les derniers prix en cours du tableau.

As 10 imagens do coracao, contidas neste livro podem ser obtidas num conjunto de 10 imagens em colorido no tamanho de (86 x 61 cm). Estes "Cartazes do Coracao podem ser obtidos com caracteristicas Europeias e Africanas e podem ser usados em conjuncao com o mesmo livro em classes de ensino biblico, evangelizacao ou ao ar livre. Agradeciamos que nos contacta-se para confirmacao do ultimo preco dos cartazes.

Kindly write to us if you are able to assist us with further translations of our free Gospel literature, informing us of the language into which you could translate this Gospel literature. Your assistance would be appreciated.

If you have found salvation in Christ, or have been otherwise blessed through our Gospel literature, please let us know. We would like to thank God with you, and remember you further in our prayers.

Nous vous invitons a nous contacter pour faire des arrangements concernant de nouvelles traductions de notre litterature, nous informant de la langue dans laquelle vous pouvez traduire cette litterature evangelique. Votre aide sera beaucoup appreciee.

Si vous avez trouve le salut en Christ ou si vous avez ete beni par notre litterature, nous vous prions de nous le faire savoir. Nous aimerions remercier Dieu avec vous et prier pour vous.

Nos vos convidamos a nos contactar, afim de fazer qualquer arranjo concernente a novas traducoes de nossa literatura em outras linguas. Vossa assistencia sera muito apreciavel.

Se tem encontrado a salvacao em Cristo, ou se tem sido abençoado por intermedio da nossa literatura evangelica, faça o favor de nos

informar. Pois nos gostarfamos de agradecer a Deus juntamente convosco, e lembra-lo sempre em nossas oracoes.

For free Gospel literature, books and tracts in over 538 languages, write to:

Pour obtenir gratuitement de la litterature evangelique, des livres et des traites en plus de 538 langues, ecrivez a:

Para obter gratuitamente a literatura evangelica, livros e folhetos em mais de 538 linguas diferentes escreva para:

E-MAIL: info@angp-hb.co.za
info@angp.co.za

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS
P.O. Box 2191
PRETORIA
0001
R.S.A.

A Gospel Literature Mission financed by donations

Une Mission de litterature evangelique financee de dons
Missao de literatura Evangelica financiada por donativos

(Reg. No. 1961/001798/08)